

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

5. juuni 2014*

ELTL artikkel 101 — Niisuguse kahju hüvitamine, mille on põhjustanud selle artikliga keelatud kartell — Kahju, mis on tingitud kõrgemast hinnast, mida ettevõtja kohaldab niisuguse keelatud kartelli tulemusel, milles ta ei osale (umbrella pricing) — Põhjuslik seos

Kohtuasjas C-557/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshof'i (Austria) 17. oktoobri 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. detsembril 2012, menetluses

Kone AG,

Otis GmbH,

Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH,

Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH,

ThyssenKrupp Aufzüge GmbH

versus

ÖBB-Infrastruktur AG,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud E. Juhász, A. Rosas (ettekandja), D. Šváby ja C. Vajda,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 12. detsembri 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— Kone AG, esindaja: *Rechtsanwalt* H. Wollmann,

— Otis GmbH, esindajad: *Rechtsanwalt* D. Hauck ja *Rechtsanwalt* E. Hold,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH ja Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH, esindajad: *Rechtsanwalt* A. Traugott ja *Rechtsanwalt* S. Riegler,
- ThyssenKrupp Aufzüge GmbH, esindajad: *Rechtsanwalt* A. Reidlinger, *Rechtsanwalt* T. Kustor ja *Rechtsanwalt* E. Rittenauer,
- ÖBB-Infrastruktur AG, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Egger,
- Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Meessen ja P. Van Nuffel,

olles 30. jaanuari 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artikli 101 tõlgendamist.
- 2 Kõnealune taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille poolteks on ühelt poolt Kone AG (edaspidi „Kone”), Otis GmbH (edaspidi „Otis”), Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH (edaspidi „Schindler Aufzüge und Fahrtreppen”), Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH (edaspidi „Schindler Liegenschaftsverwaltung”) ja ThyssenKrupp Aufzüge GmbH (edaspidi „ThyssenKrupp Aufzüge”), kes on ettevõtjad, kes osalesid liftide ja eskalaatorite paigaldamise ja hooldamise kartellides mitmes liikmesriigis, ning teiselt poolt ÖBB-Infrastruktur AG (edaspidi „ÖBB-Infrastruktur”), kes on Österreichische Bundesbahnen’i (Austria raudteed) tütarettevõtja, ning mis puudutab võimalust nõuda kahjuhüvitist kõrgete hindade tõttu, mida kohaldati nende ettevõtjatega lepingute sõlmimisel, kes kartellides ei osalenud.

Õiguslik raamistik

- 3 Austria tsiviilseadustiku üldosa (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „ABGB”) § 1295 on sõnastatud järgmiselt:
„Igaühel on õigus nõuda talle kahju tekitanud isikult kahju hüvitamist; kahju võib olla tekitatud lepingulise kohustuse rikkumisega või lepinguväliselt.”
- 4 ABGB § 1311 teise lause kohaselt vastutab tekitatud kahju eest isik, kes „on rikkunud õigusnormi, mille eesmärk on vältida kahju juhuslikku tekkimist” (nn kaitsenorm).

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 5 Vähemalt alates 1980-ndatest aastatest järgisid Kone, Otis, Schindler Aufzüge und Fahrtreppen, Schindler Liegenschaftsverwaltung ja ThyssenKrupp Aufzüge ulatuslikult mitmes liikmesriigis kokkulepet, mille kohaselt jagati omavahel liftide ja eskalaatorite turg.
- 6 Euroopa Komisjon määras 21. veebruaril 2007 Konele, Otisele, Schindler Aufzüge und Fahrtreppenile ja Schindler Liegenschaftsverwaltungile trahvi kogusummas 992 miljonit eurot osalemise eest liftide ja eskalaatorite paigaldamise ja hooldamise kartellides Belgias, Saksamaal, Luksemburgis ja Madalmaades.

- 7 Oberster Gerichtshof kui konkurentsiasjades kaebusi menetlev kõrgeim kohus jättis 8. oktoobri 2008. aasta otsusega jõusse Kartellgericht'i (konkurentsikohus) 14. detsembri 2007. aasta määruse, millega määrati trahvid Konele, Otisele ja Schindler Aufzüge und Fahrtreppenile ning kahele muule ettevõtjale. Kuna ThyssenKrupp Aufzüge andis trahvide eest kaitse saamiseks ütlusi, ei kaasatud teda kartelliõigust puudutavasse menetlusse.
- 8 Põhikohtuasjas kõne all oleva kartelli (edaspidi „kõnealune kartell”) eesmärk oli tagada eelistatud ettevõtjale kõrgem hind, kui see oleks olnud võimalik tavapärastes konkurentsitingimustes. Kartell moonutas turgu ja eelkõige hindade arengut võrreldes sellega, millised oleksid hinnad olnud tavapärastes konkurentsitingimustes.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kartelli liikmed püüdsid kooskõlastada enam kui poole uute seadmete müügi mahust kogu Austria territooriumil. Rohkem kui poolte kõnealuste projektide puhul jagati need ühisel kokkuleppel nii, et kooskõlastamine hõlmas vähemalt ühte kolmandikku turumahust. Ligikaudu kaks kolmandikku kooskõlastatud projektidest viidi ellu nii, nagu kavandatud. Kolmandikul juhtudest osteti kartellis mitteosalenud ettevõtjatelt (kartellivälised isikud) või niisuguselt kartelli liikmelt, kes ei pidanud kokkulepitud jaotusest kinni ja pakkus odavamalt hinda. Tuvastatud on ka see, et ka kahepoolsel tasandil jagati projekte ühisel kokkuleppel. Kõnealuse kartelli liikmete tegevuse tõttu püüsid turuhinnad ka viimastel aastatel enne 2004. aastat peaaegu muutumatuna ja hüvitatud isikute turuosad jäid ligikaudu samaks.
- 10 Tuginedes „kaitsehinna mõjule” (*umbrella effect*), palub ÖBB-Infrastruktur põhikohtuasja hagejatel hüvitada kahju summas 1 839 239,74 eurot, mis on tingitud asjaolust, et ta ostis kõnealuses kartellis mitteosalenud kolmandatelt ettevõtjatelt lifte ja eskalaatoreid hinnaga, mis oli kõrgem, kui see oleks olnud kartelli puudumise korral, kuna need kolmandad ettevõtjad said kasu kartelli olemasolust, selleks et oma hinnad kõrgemal tasemel kindlaks määrata.
- 11 Esimese astme kohus jättis ÖBB-Infrastruktuuri hagi rahuldamata, samas kui apellatsioonistme kohus tühistas esimese astme kohtu lahendi.
- 12 Põhikohtuasja hagejate kaebust läbi vaadates on Oberster Gerichtshofil tekkinud küsimus seoses kartelli osaliste vastutuse kohaldamise tingimustega, arvestades ELTL artiklit 101 ja Euroopa Kohtu praktikad, eelkõige kohtuotsuseid Courage ja Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465); Manfredi jt (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461) ja Pfeiderer (C-360/09, EU:C:2011:389).
- 13 Austria kohtute praktikast lähtuvalt peab isik, kes palub lepinguvälise vastutuse alusel hüvitada kahju, tõendama asjakohast põhjuslikku seost ja õigusvastasuse seost, nimelt ABGB § 1311 tähenduses kaitsenormi rikkumist.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et asjakohase põhjusliku seose mõiste kohaldamisel peab kahju tekitaja vastutama kõigi, ka juhuslike tagajärgede eest, mille asetleidmise võimalusega ta oleks pidanud *in abstracto* arvestama, kuid mitte ebatüüpiliste tagajärgede eest. Nimetatud kohus on seisukohal, et kui kartelli mittekuuluv ettevõtja saab kasu kaitsehinna mõjust, puudub asjakohane põhjuslik seos kartelli ja väidetavalt ostjale tekkinud kahju vahel, kuna tegemist on kaudse kahjuga, mis tekib kartellivälise isiku sõltumatu, äriilistel kaalutlustel tehtud otsuse kõrvalmõju tõttu. Kohus tõdeb, et see, kuidas mõjutab kartelli liikmete mõjutatud turuolukord konkurenti, millised on selle majanduslikud tagajärjed tema ettevõttele ja toodetele ning milliseid hinnakujundust puudutavaid ettevõtlusotsuseid ta teeb, sõltub otsustaval määral paljudest teguritest, mis ei ole kuidagi seotud kõnealuse kartelliga.
- 15 Õigusvastasuse küsimuse osas on Oberster Gerichtshof sedastanud, et õigusnormi kaitse-eesmärgi doktriini kohaselt toob varalise kahju tekitamise fakt endaga kahju hüvitamise kohustuse kaasa vaid juhul, kui kahju õigusvastasus tuleneb lepinguliste kohustuste, absoluutsete õiguste või kaitsenormide rikkumisest. Määrav on seega asjaolu, kas kahju tekitanud isiku rikutud normi eesmärk on kannatanu huvide kaitsmine. Niisuguse olukorraga ei ole tegemist kaitsehinna (*umbrella pricing*) praktika puhul,

millel puudub igasugune seos õigusvastasusega. Kartelli liikmete õigusvastane tegevus kahjustab neid, kes ostavad nende tooteid hindadega, mida on kunstlikult kõrgel hoitud. Kaitsehinnast tingitud kahju tekib vaid niisuguse sõltumatu otsuse kõrvalmõju tõttu, mille on teinud kartelliväline isik oma vastavatel ärielistel kaalutlustel.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et küsimusele, kas kaitsehinna mõjust tingitud kahju tuleb liidu õiguse kohaselt hüvitada, on nii Saksa kui Austria õiguskirjanduses vastatud väga vastuoluliselt. Liidu õiguse ülimuslikkuse tõttu on eelotsuse küsimus käesolevas kohtuvaidluses väga oluline, kuna puudub kindlus, kas hüvitise saamise õiguse eitamise korral järgitakse Euroopa Kohtu sõnastatud tõhususe põhimõtet.

17 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artiklit 101 (EÜ artikkel 81, EÜ asutamislepingu artikkel 85) tuleb tõlgendada nii, et igaühel on õigus nõuda kartelli liikmetelt ka sellise kahju hüvitamist, mille talle tekitas kartelliväline isik, kes tõstis kerkinud turuhindade varjus oma toodete hindu kõrgemale, kui ta oleks seda teinud kartelli puudumise korral (*umbrella pricing*), nii et Euroopa [...] Kohtu sõnastatud tõhususe põhimõtte kohaselt tuleb siseriikliku õiguse alusel nõue rahuldada?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

18 Kuna EÜ asutamislepingu artikkel 85, EÜ artikkel 81 ja ELTL artikkel 101 on tegelikult sama sisuga, tuleb viidata üksnes ELTL artiklile 101, mis on käesoleval hetkel kehtiv.

19 Oma küsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikliga 101 on keelatud tõlgendada ja kohaldada liikmesriigi õigusnormi nii, et õiguslikel kaalutlustel on kategooriliselt välistatud kartellis osalevate ettevõtjate tsiviilõiguslik vastutus kahju eest, mille tekitas kartelliväline isik, kes tõstis kartelli tegevust arvestades oma toodete hindu kõrgemale, kui need hinnad oleksid olnud kartelli puudumise korral.

20 Tuleb meenutada, et ELTL artikli 101 lõikel 1 ja artiklil 102 on vahetu õigusmõju üksikisikute vahelistele suhetele ja nendest sätetest tulenevad isikutele õigused, mida siseriiklikud õiguskorrad peavad kaitsma (vt kohtuotsused BRT ja Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, punkt 16; Courage ja Crehan, EU:C:2001:465, punkt 23, ning Manfredi jt, EU:C:2006:461, punkt 39).

21 ELTL artikli 101 täielik toime ja eriti selle artikli lõikes 1 sätestatud keelu kasulik mõju oleks kaheldav, kui igaüks, kellele konkurentsi piirava või kahjustava lepingu või tegevusega kahju on tekitatud, ei saaks talle tekitatud kahju hüvitamist nõuda (kohtuotsused Courage ja Crehan, EU:C:2001:465, punkt 26; Manfredi jt, EU:C:2006:461, punkt 60; Otis jt, C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 41, ning Donau Chemie jt, C-536/11, EU:C:2013:366, punkt 21).

22 Nii on igaühel õigus nõuda talle tekitatud kahju hüvitamist, kui selle kahju ja ELTL artikliga 101 keelatud kokkuleppe või tegevuse vahel esineb põhjuslik seos (kohtuotsused Manfredi jt, EU:C:2006:461, punkt 61, ja Otis jt, EU:C:2012:684, punkt 43).

23 Igaühe õigus nõuda niisuguse kahju hüvitamist tugevdab liidu konkurentsieeskirjade tõhusust ja aitab vältida sageli salajasi kokkuleppeid või tegevust, mis võivad konkurentsi piirata või kahjustada, aidates kaasa tõhusa konkurentsi säilitamisele Euroopa Liidus (kohtuotsused Courage ja Crehan, EU:C:2001:465, punkt 27; Manfredi jt, EU:C:2006:461, punkt 91; Pfeleiderer, EU:C:2011:389, punkt 29; Otis jt, EU:C:2012:684, punkt 42, ning Donau Chemie jt, EU:C:2013:366, punkt 23).

- 24 Selles valdkonnas liidu regulatsiooni puudumisel tuleb iga liikmesriigi sisemise õiguskorraga kehtestada normid, kuidas teostada õigust nõuda niisuguse kahju hüvitamist, mis on tekkinud ELTL artikliga 101 keelatud kartellikokkuleppe või tegevuse tõttu, sealhulgas normid mõiste „põhjuslik seos” kohaldamiseks, järgides sealjuures võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtet (kohtuotsus Manfredi jt, EU:C:2006:461, punkt 64).
- 25 Nii ei või sellistele hagidele kohaldatavad normid, mille eesmärk on tagada nende õiguste kaitse, mis tulenevad isikutele liidu õiguse vahetust mõjust, olla vähem soodsad kui samalaadsete siseriiklike hagide puhul (võrdväarsuse põhimõte) ja need ei tohi muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (vt kohtuotsused Courage ja Crehan, EU:C:2001:465, punkt 29; Manfredi jt, EU:C:2006:461, punkt 62; Pfeiderer, EU:C:2011:389, punkt 24, ning Donau Chemie jt, EU:C:2013:366, punkt 27).
- 26 Selles osas ja eelkõige konkurentsioiguse valdkonnas ei või need normid piirata ELTL artiklite 101 ja 102 tõhusat kohaldamist (vt kohtuotsused VEBIC, C-439/08, EU:C:2010:739, punkt 57; Pfeiderer, EU:C:2011:389, punkt 24, ning Donau Chemie jt, EU:C:2013:366, punkt 27).
- 27 Põhikohtuasjas väitis ÖBB-Infrastruktur, et talle tekkinud kahju oli põhjustatud kõnealuse kartelli poolt, mis võimaldas säilitada hinna turul nii kõrgel, et kartelli liikmeks mitteolevad konkurendid võisid ise saada kasu sellest turuhinnast, mis oli kõrgem, kui see oleks olnud kartelli puudumise korral, seda nii kasumimarginaali kui lihtsalt püsijäämise mõttes, kui nende kulustruktuur oli niisugune, et tavapärase konkurentsitingimuste esinemisel oleks nad võidud turult kõrvaldada.
- 28 Euroopa Kohtule seisukohad esitanud huvitatud isikud ei vaidlusta asjaolu, et niisugust kaitsehinna (*umbrella pricing*) nähtust tuntakse teatud asjaoludel kui kartelli üht võimalikku tagajärge. Seevastu põhikohtuasja hagejad vaidlevad peamiselt vastu otstarbekusele tõlgendada liidu õigust nii, et liidu õiguse kohaselt on lubatud kaitsehinna olemasolul põhinevad kahju hüvitamise nõuded (*umbrella claims*).
- 29 Selles osas tuleb märkida, et turuhind on üks põhielemente, mida ettevõtja võtab arvesse, kui ta määrab kindlaks hinna, millega ta pakub oma kaupu või teenuseid. Kui kartellil õnnestub teatud kaupade puhul säilitada kunstlikult kõrge hind ja täidetud on teatud turutingimused, mis puudutavad näiteks kauba laadi või kartelliga hõlmatud turu suurust, siis ei saa välistada, et kartelliväline konkureeriv ettevõtja otsustab kindlaks määrata oma pakkumise puhul kõrgema hinna, kui ta oleks otsustanud seda teha tavapärasel konkurentsitingimustel, nimelt kartelli puudumisel. Isegi kui pakkumise hinna kindlaksmääramist lugeda täiesti iseseisvaks otsuseks, mille teeb kartellis mitteosalev ettevõtja, siis tuleb sellises kontekstis siiski tõdeda, et kõnealune otsus võidi teha lähtudes turuhinnast, mida moonutas kartell ja mis järelikult oli vastuolus konkurentsieeskirjadega.
- 30 Järelikult, vastupidi Schindler Aufzüge und Fahrtreppen ja Schindler Liegenschaftsverwaltungi väidetule kuulub asjaolu, et niisuguse ettevõtja kliendil, kes ei ole kartelli liige, kuid kes saab kasu kaitsehinna majanduslikest tingimustest, tekib kahju pakkumishinna tõttu, mis on kõrgem, kui see oleks olnud ilma kartellita, kõnealuse kartelli võimalike tagajärgede hulka, mis ei saanud kartelli liikmetele olla teadmata.
- 31 Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevaid siseriiklike õigusnorme, siis tuleneb eelotsusetaotlusest, et Austria õiguses on kategooriliselt välistatud hüvitise saamine niisuguses olukorras, nagu põhikohtuasjas, asjaolu tõttu, et põhjuslik seos tekkinud kahju ja asjaomase kartelli vahel on kartelli liikmega lepingulise suhte puudumise tõttu katkestatud selle ettevõtja iseseisva otsusega, kes kartellis ei osale, kuid kes kartelli olemasolu tõttu määras kindlaks kaitsehinna (*umbrella pricing*).
- 32 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 24, tuleb iga liikmesriigi sisemise õiguskorraga üldjuhul küll kehtestada normid mõiste „põhjuslik seos” kohaldamiseks. Siiski ilmneb Euroopa Kohtu praktikast, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 26, et need siseriiklikud normid peavad

tagama liidu konkurentsioiguse täieliku tõhususe (vt selle kohta kohtuotsus VEBIC, EU:C:2010:739, punkt 63). Nii tuleb nendes normides eraldi arvesse võtta ELTL artikliga 101 taotletavat eesmärki säilitada siseturul tõhus ja moonutusteta konkurents ning vaba konkurentsi raames kindlaksmääratud hinnad. Neil asjaoludel – nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 22 – otsustas Euroopa Kohus, et siseriiklike õigusnormidega tuleb anda igapäevasele õigus nõuda tekkinud kahju hüvitamist.

- 33 ELTL artikli 101 täielik tõhusus seatakse aga kahtluse alla, kui igapäevase õigus nõuda tekkinud kahju hüvitamist seatakse siseriiklikus õiguses kategooriliselt ja üksikjuhtumi erilisi asjaolusid arvesse võtmata sõltuvusse otsese põhjusliku seose olemasolust, välistades niisuguse õiguse aga asjaolu tõttu, et puudutatud isikul olid lepingulised suhted mitte kartelli liikmega, vaid sellise ettevõtjaga, kes kartellis ei osalenud, kuid kelle hinnapoliitika on tingitud siiski kartellist, mille abil moonutati hinnakujundusmehhanisme, mis reguleerivad turgusid, kus valitseb konkurents.
- 34 Järelikult võib kaitsehinna (*umbrella pricing*) tõttu kannatanu saada hüvitise kahju eest, mille tekitasid kartelli liikmed, isegi kui tal puudusid nendega lepingulised suhted, isegi kui on tõendatud, et selle kartelli tõttu – arvestades käesoleva juhtumi asjaolusid ja eelkõige asjaomase turu eripära – kohaldasid iseseisvalt tegutsevad kolmandad isikud kaitsehinda ning need asjaolud ja eripära ei saanud kartelli liikmetele olla teadmata. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema kindlaks, kas need tingimused on täidetud.
- 35 Kone ja Otis väidavad, et nõue hüvitada kahju, mis on tekkinud kõrgema hinna tõttu, mis on kaitsehinna olemasolu tagajärg, kujutab endast karistuslikku kahju hüvitamise nõuet, sest ÖBB-Infrastrukturile tekkinud kahju ei olnud vastutasu põhikohtuasja hagejate rikastumise eest. Siiski tuleb märkida, et lepinguvälise vastutuse normidega ei seata hüvitatava kahju summat sõltuvusse kasust, mille sai isik, kes pani toime kahju kaasa toonud rikkumise.
- 36 Nimetatud hagejad väidavad ka, et selline kahju pärssib asjaomaste ettevõtjate tahet aidata konkurentsiametil uurida juhtumeid, mis oleks vastuolus tõhususe põhimõttega. Siiski tuleb meenutada, et leebema kohtlemise programm on programm, mida komisjon rakendab oma teatisega, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17) ning millel puudub seadusjõud ja mis ei ole liikmesriikidele kohustuslik (kohtuotsus Pfeiderer, EU:C:2011:389, punkt 21). Järelikult ei saa leebema kohtlemise programmiga võtta isikult õigust saada siseriiklikes kohtutes hüvitist kahju eest, mis on tekkinud ELTL artikli 101 rikkumise tõttu.
- 37 Eespool toodud kaalutlusi kogumis arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et ELTL artiklit 101 tuleb tõlgendada nii, et keelatud on tõlgendada ja kohaldada liikmesriigi õigusnormi nii, et õiguslikel kaalutlustel on kategooriliselt välistatud kartellis osalevate ettevõtjate tsiviilõiguslik vastutus kahju eest, mille tekitas selles kartellis mitteosalenud ettevõtja, kes tõstis kartelli tegevust arvestades oma toodete hindu kõrgemale, kui need hinnad oleksid olnud kartelli puudumise korral.

Kohtukulud

- 38 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolleioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

ELTL artiklit 101 tuleb tõlgendada nii, et keelatud on tõlgendada ja kohaldada liikmesriigi õigusnormi nii, et õiguslikel kaalutlustel on kategooriliselt välistatud kartellis osalevate ettevõtjate tsiviilõiguslik vastutus kahju eest, mille tekitas selles kartellis mitteosalenud ettevõtja, kes tõstis kartelli tegevust arvestades oma toodete hindu kõrgemale, kui need hinnad oleksid olnud kartelli puudumise korral.

Allkirjad